

Pamatkapitāla palielināšana: Kā nodrošināt atbilstību ES regulējumam? 1/21/25



Vecākā juriste, PwC Legal
Sarmīte Zakovska

Valsts atbalsts uzņēmumiem bieži tiek saistīts ar tiešām subsīdijām, grantiem vai nodokļu atlaidēm. Tomēr valsts vai pašvaldības ieguldījums uzņēmuma pamatkapitālā, kas var izpausties kā akciju vai daļu iegāde, mantisks ieguldījums (nekustamā īpašuma, iekārtu nodošana) vai rekapitalizācija, arī ir valsts atbalsta veids. Būtiski atcerēties, ka jebkurš publisko līdzekļu ieguldījums uzņēmuma pamatkapitālā, atbilstot Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 107. panta kritērijiem, ir uzskatāms par valsts atbalstu un ir pakļauts ES regulējumam. Šī ir būtiska kļūda, ko dalībvalstis reizēm pieļauj, jo tiek ignorēts fakts, ka jebkurš šāds ieguldījums ir jāizvērtē atbilstoši šiem kritērijiem, kas var rezultēties nelikumīga valsts atbalsta piešķiršanā.

Ieguldījuma mērķis – izšķirošais faktors

Vērtējot, vai ieguldījums ir valsts atbalsts, svarīgs ir tā mērķis. Piemēram, ja valsts iegulda nekustamo īpašumu savas kapitālsabiedrības pamatkapitālā, jānosaka, vai īpašums tiks izmantots saimnieciskajā darbībā (piemēram, iznomāšanai) vai valsts pārvaldes uzdevumiem. Saimnieciskās darbības gadījumā ieguldījumu vērtē atbilstoši ES komercdarbības atbalsta regulējumam, pārbaudot atbilstību visām četrām valsts atbalsta pazīmēm. Plašāk par valsts atbalsta būtību aicinām lasīt šajā mūsu rakstā.

Tirgus nosacījumi un privātā investora princips

Lai nepiešķirtu ekonomisko priekšrocību un attiecīgi arī ieguldījums nekvalificētos kā valsts atbalsts, īpaši svarīgi ir nodrošināt, ka valsts vai pašvaldības ieguldījums tiek veikts atbilstoši tirgus nosacījumiem. Tas nozīmē, ka ieguldījuma apmērs un nosacījumi nedrīkst būt labvēlīgāki par tiem, kādus līdzīgos apstākļos piekristu privāts investors. Ja, piemēram, valsts iegulda uzņēmuma pamatkapitālā nekustamo īpašumu par cenu, kas ir zemāka par tirgus vērtību, vai arī piešķir citus labvēlīgus nosacījumus, šāds darījums var tikt uzskatīts par valsts atbalstu. Tāpēc būtiski ir veikt neatkarīgu aktīvu vērtējumu un sagatavot detalizētu pamatojumu par darījuma ekonomisko pamatotību. Plašāk par privātā investora principu aicinām lasīt šajā mūsu rakstā.

Ieguldījumi finanšu grūtībās nonākušiem uzņēmumiem

Valsts ieguldījumi pamatkapitālā ir īpaši aktuāli uzņēmumiem finanšu grūtībās. Latvijā labi zināmi piemēri ir valsts ieguldījumi AS "Air Baltic Corporation" ("airBaltic") un VAS "Starptautiskā lidosta "Rīga"" , kas tika saskaņoti ar Eiropas Komisiju, lai atbilstu ES valsts atbalsta kontroles noteikumiem. Šie gadījumi ilustrē, ka valsts ieguldījumi var būt gan vienreizēji pasākumi, gan ilgtermiņa stabilizācijas instrumenti. Svarīgi atcerēties, ka arī pakāpeniski ieguldījumi un izmaiņas atbalsta sniegšanas nosacījumos ir jāpārvērtē un jānosaka atbilstoši ES regulējumam.

Pamatkapitāla samazināšanas aspekti

Arī pamatkapitāla samazināšana, proti, atteikšanās no publiskajiem līdzekļiem, var būt uzskatāma par valsts atbalstu, ja tā neatbilst privātā investora principam. Tādēļ arī šādās situācijās jāievēro ES valsts atbalsta kontroles regulējums. Atteikšanās no ieguldījuma, tāpat kā ieguldījuma veikšana, ir jāvērtē atbilstoši tirgus apstākļiem.

Secinājumi

Valsts vai pašvaldības ieguldījums uzņēmuma pamatkapitālā ir būtiska valsts atbalsta forma, kas var radīt konkurences priekšrocības un tādēļ ir rūpīgi jāizvērtē atbilstoši ES noteikumiem. Latvijas piemēri spilgti ilustrē, kā šāda veida atbalsts var būt izšķirošs stratēģiski svarīga uzņēmuma pastāvēšanai. Tas uzsvēr nepieciešamību ievērot tirgus nosacījumus, privātā investora principu un nodrošināt pamatotu lēmumu pieņemšanas procesu. PwC speciālisti sniedz konsultācijas un atbalstu valsts atbalsta jautājumos, palīdzot klientiem orientēties sarežģītajā regulējumā un pieņemt stratēģiski pamatotus lēmumus. Sazinieties ar mums, lai uzzinātu vairāk!